

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 295
van **CATHY COUDYSER**
datum: 8 mei 2020

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

Strategienota Vlaanderen - Duitsland - Cultuur

In zijn beleidsnota Buitenlands Beleid en Ontwikkelingssamenwerking 2019-2024 geeft de minister-president aan dat de buurlanden de belangrijkste partners van Vlaanderen zijn en ook deze legislatuur blijven.

Op 18 januari 2019 keurde de Vlaamse Regering een nieuwe strategienota Vlaanderen - Duitsland goed. In deze strategienota ligt eveneens de Vlaamse ambitie vervat om in te zetten op de slagkracht van een culturele ruimte en het uitspelen van onze Vlaamse troeven ter zake.

Daartoe worden volgende concrete acties en/of initiatieven naar voren geschoven:

- Het stimuleren van individuele kunstenaars door het aanbieden van diverse subsidiemogelijkheden (beurzen, toelagen, projecten, trajecten, reisvergoedingen) en residentie-plekken. Zo heeft Vlaanderen een langlopende residentiesamenwerking met AIR Berlin Alexanderplatz, een residentieprogramma dat de nadruk legt op kennisontwikkeling en netwerking.
- Blijven stimuleren en ondersteunen van Vlaamse producties in Duitsland. Een belangrijke rol is hiervoor weggelegd voor Flanders Arts Institute (Kunstenpunt), dat kunstenaars en organisaties stimuleert om internationale relaties aan te knopen en te onderhouden door de organisatie van bezoekers- en uitwisselingsprogramma's en de organisatie van spotlights op Vlaanderen in het buitenland.
- Coördineren van Vlaamse diensten om de krachten te bundelen ter ondersteuning van events om het Duitse publiek kennis te laten maken met onze producties en kunstenaars. Een goed voorbeeld hiervan is de Vlaamse Week in Noordrijn-Westfalen (maart 2019), waarbinnen onder meer Toerisme Vlaanderen, VLAM en de Algemene Afvaardiging samen hun schouders zetten onder het deelproject over Vlaamse Meesters - Bruegeljaar.
- Samenwerking zoeken aangaande de cross-over cultuur/wetenschap. Vlaanderen zet onder meer in op digitalisering van de culturele sector, met name op open data en het gebruik van Wikipedia als tool voor een grotere zichtbaarheid en bruikbaarheid van informatie over het Vlaamse cultuurlandschap.

- Ambtelijke en politieke contacten onderhouden om concrete samenwerking te ondersteunen en best practices te delen.
- Inzetten op de slagkracht van een culturele ruimte en onze Vlaamse troeven uitspelen. Niet alleen in Berlijn en Noordrijn-Westfalen, maar ook verspreid over heel Duitsland. Inzake cultuur worden in de strategienota de Länder Thüringen en Saksen naar voren geschoven als deelstaten met troeven ter zake.
- Verder uitwisselen en uitrollen van de expertise met betrekking tot de speerpunten die gelden voor onze samenwerking met Noordrijn-Westfalen, namelijk op het gebied van architectuur, digitalisering en vrijwilligerswerk.

In de strategienota wordt ook aangehaald dat er in Duitsland een heel aantal invloedrijke Vlamingen werkzaam zijn die belangrijke functies uitoefenen, ook in de culturele sector, die veel zouden kunnen betekenen om de Vlaams-Duitse (culturele) bilaterale betrekkingen te ondersteunen.

1. Ziet de minister mogelijkheden om samenwerkingsovereenkomsten af te sluiten met andere residentie-plekken voor Vlaamse kunstenaars in buurland Duitsland? Zo ja, welke en zijn er reeds gesprekken lopende?
2. In welke concrete acties heeft Kunstenpunt het voorbije jaar voorzien om Vlaamse producties in Duitsland te ondersteunen? In welke acties is voorzien voor 2020?
3. Voorziet de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering in Duitsland samen met andere Vlaamse diensten de komende jaren in een nieuw publieksevent waarbij het Duitse publiek ook kennis kan maken met Vlaamse culturele producties en kunstenaars? Zo ja, wanneer zal dit event plaatsvinden en welke andere Vlaamse partners zijn hierbij betrokken?
4. Welke concrete opportuniteiten tot samenwerking inzake de cross over tussen cultuur en wetenschap heeft Vlaanderen tot op heden weten te detecteren in Duitsland?
5. In de strategienota wordt daarnaast aangegeven dat Vlaanderen zijn Vlaamse culturele troeven niet alleen moet uitspelen in Berlijn en de deelstaat Noordrijn-Westfalen, maar (meer) verspreid over heel Duitsland. Specifiek rond cultuur wordt gesuggereerd dat een intensifiëring met de deelstaten Thüringen en Saksen zinvol kan zijn.

Kan de minister verduidelijken waarom het zou lonen net met deze twee deelstaten rond cultuur samen te werken? Welke troeven hebben deze beide deelstaten inzake cultuur precies en welke concrete opportuniteiten liggen er voor Vlaanderen? Werd hiervoor tot op heden al een aanzet gegeven?

6. Kan de minister een overzicht geven van invloedrijke Vlamingen die in de Duitse culturele wereld topposities bekleden?
7. Heeft de minister en/of zijn administratie een zicht op hun bereidheid om ingeschakeld te worden ter ondersteuning van bilaterale culturele contacten tussen Vlaanderen en Duitsland? In welke mate is dit op heden reeds het geval?
8. Dit jaar is in Duitsland in een grootschalige viering voorzien rond de 250ste verjaardag van de geboorte van Beethoven.

Worden er in het kader hiervan ook Vlaams-Duitse culturele samenwerkingsinitiatieven opgezet? Zo ja, welke en welke culturele instellingen of organisaties langs Vlaamse zijde zijn hierbij precies betrokken?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 295 van 8 mei 2020
van **CATHY COUDYSER**

1. Op dit moment is er een programma van negen residenties binnen het kader van het Kunstendecreet. Recent werden daar drie residenties aan toegevoegd die specifiek werken rond de snijlijn tussen cultuur en digitale ontwikkelingen. Binnen het geheel van residenties wordt gelet op een goed evenwicht tussen verschillende types van residenties. De looptijd van een residentie is drie weken tot zes maanden. Sommige residenties bieden meer begeleiding, bij andere is de kunstenaar vooral op zichzelf aangewezen.

De residentie AIR Berlin Alexanderplatz werd vanaf 2013 in het aanbod opgenomen. De residentie kenmerkt zich door een heel intensieve begeleiding ter plaatse, waarbij de curatoren van de residentie, zelf ook kunstenaars, samen met de resident een inhoudelijk traject afleggen en uitgebreide contacten leggen met de lokale kunstenscène die aansluit bij het werk van de resident.

Een tweede residentie in Duitsland lijkt niet prioritair, maar een interessante opportuniteit zal altijd onderzocht worden. Op dit moment zijn er geen gesprekken met nieuwe residentieplekken aan de gang.

2. In de vraag wordt er gesproken over het ondersteunen van producties, maar Kunstenpunt ondersteunt nooit rechtstreeks Vlaamse kunstenaars bij hun internationalisering. Dat gebeurt steeds collectief op een beurs of festival, of via bezoekersprogramma's waarbij bezoekers steeds meerdere kunstenaars en huizen ontmoeten.

In 2019 en tot en met maart 2020 ondernam Kunstenpunt volgende acties:

In Vlaanderen met Duitse deelnemers:

- Bezoekersprogramma 'From Brussels with Love'
- Bezoekersprogramma 'Highlights from the Lowlands'
- Bezoekersprogramma van Lisette Lagnado (co-curator Berlin Biënnale)
- Bezoekersprogramma media kunst & digitale cultuur
- Bezoekersprogramma 'Classic Connections'

In Duitsland:

- Tanzmesse, Düsseldorf
- Vlaamse week over digitale cultuur in Noordrijn Westfalen
- Beethoven jaar 2020, samenwerking met Lunalia, Mechelen

In het overzicht als bijlage worden deze acties meer in detail toegelicht.

Door de COVID-maatregelen werden de andere acties die gepland waren voor 2020 geannuleerd.

3. Het Duitse publiek maakt geregeld en op een brede schaal kennis met Vlaamse culturele producties en kunstenaars. Om dit in Duitsland in de kijker te zetten, beschikt AAVR Berlijn over een website met een digitale cultuurkalender en een tweemaandelijks nieuwsbrief. Uit de daarin getoonde omvang van optredens en tentoonstellingen wordt zeer duidelijk dat onze kunstenaars hun weg zelfstandig en

in geheel Duitsland vinden. De AAVR Berlijn grijpt geregeld hoogstaande evenementen aan om Vlaanderen extra in de verf te zetten, zoals in 2019 met ROSAS in de Akademie der Künste is gebeurd.

Wegens de huidige coronacrisis heeft AAVR Berlijn alle geplande publieksevenementen uitgesteld of geannuleerd. Zo stonden er dit jaar bijvoorbeeld drie 11 juli-vieringen op het programma, in de deelstaten NRW, Berlijn en Beieren. In NRW zou de 11 juli-viering plaatsvinden in het Wallraff-Richartz-Museum in Keulen, een locatie die ons kosteloos werd aangeboden dankzij een samenwerking van AAVR en Toerisme Vlaanderen met de vriendenkring van het museum. In München had AAVR Berlijn voor de eerste keer een 11 juli-viering gepland, aansluitend bij de doelstelling om de komende jaren te focussen op een meer intensieve samenwerking met de deelstaat. Ook in Berlijn zou de 11 juli-viering tot stand gekomen zijn in samenwerking met de Alte Nationalgalerie, waar dit jaar een tentoonstelling rond het Belgisch Symbolisme wordt georganiseerd. De tentoonstelling werd naar het najaar uitgesteld, er wordt bekeken hoe AAVR Berlin en Toerisme Vlaanderen met het museum kunnen samenwerken aan een publieksevenement binnen de huidige maatregelen. Verder stond een samenwerking op het programma met Musikfestspiele Potsdam, waar B'Rock het openingsconcert verzorgt, dit wordt gelukkig uitgesteld naar 2021. Voor de zomer staat de opening van de Rubenstentoonstelling in Paderborn gepland en in het najaar organiseert de Kunsthalle München de tentoonstelling "Fantastisch Real - Belgische Moderne von Ensor bis Magritte". Er wordt momenteel bekeken hoe kan worden ingespeeld op deze tentoonstellingen.

4. De voorbije jaren werkte Het Departement Cultuur, Jeugd en Media enkele bilaterale samenwerkingen uit die zich op het snijvlak bevonden van cultuur, wetenschap en (digitale) technologie. Ik lijst ze hierbij op:
 - In 2019 en 2020 was er een samenwerking tussen Vlaanderen en het Berlijnse festival Transmediale. Dit jaarlijks internationaal gerenommeerd festival rond digitale cultuur brengt een brede groep van kunstenaars, onderzoekers, activisten en denkers samen om op kritische manier te reflecteren op ons technologisch tijdperk. CJM, Kunstenpunt en AAVR Berlijn werkten samen om de Vlaamse deelname in de kijker te zetten en bekijken momenteel met de festivalleiding hoe de samenwerking in de toekomst verder geïntensifieerd kan worden. Het festival wil inzetten op het promoten van artiesten en deelnemers uit Vlaanderen en de artistieke leiding zou in mei 2020 naar Vlaanderen komen om de relevante spelers in Vlaanderen te leren kennen in het kader van een intensief bezoekersprogramma georganiseerd door Kunstenpunt. Omwille van de coronacrisis werd dit bezoek uitgesteld.
 - In het kader van het reglement rond residenties digitale cultuur voerde mijn administratie gesprekken met gerenommeerde Duitse residentieplekken zoals Schloss Solitude in Stuttgart en met de recent opgerichte Akademie für Digitalität und Theater, een uniek centrum voor digitaal onderzoek, opleiding en productie in de podiumkunsten. Voorlopig leidde dat nog niet tot een concrete samenwerking.
 - Als laatste werd er ook in het kader van de Vlaamse week NRW samengewerkt met het Ministerie van Cultuur en Wetenschap. Op deze samenwerking verwijs ik graag naar SV 292.
5. In de strategienota zijn de deelstaten vermeld waarmee Vlaanderen de samenwerking graag willen uitbouwen. Om de keuze te verduidelijken zijn hun troeven vermeld. Voor Saksen en Thüringen moet in deze opzicht zeker cultuur worden genoemd.

In Saksen en specifiek in Dresden beschikt de Gemäldegalerie van de Staatliche Kunstsammlungen Dresden over een omvangrijke collectie van Vlaamse meesters.

Daarnaast is bijvoorbeeld de samenwerking met de boekenbeurs in Leipzig en het dansfestival euro scene Leipzig zeer goed, en worden er stevast Vlaamse auteurs en kunstenaars geprogrammeerd. Er bestaat met sommige instellingen dus reeds een traditie van samenwerking. De Staatliche Kunstsammlungen Dresden hebben in verleden een aantal hoogstaande tentoonstellingen aan Vlaamse kunstenaars gewijd. In het kader van de tentoonstelling "Das Paradies auf Erden" (2016-2017) bracht MP Bourgeois een bezoek aan Dresden verbonden met een onderhoud met MP Tillich en Minister van Europa, Dr. Jaeckel. In 2015 cureerde Luc Tuymans de tentoonstelling „Die Erschütterung der Sinne" in de Gemäldegalerie Neue Meister en gaf hij aan het Dresdner Schauspielhaus een muurschilderij cadeau. Voor komend jaar wordt een tentoonstelling rond Rubens gepland. AAVR Berlijn bekijkt hoe hier kan worden samengewerkt.

Voor Thüringen wordt voornamelijk gedacht aan een samenwerking in het kader van het Bauhaus. De naam van Henry van de Velde is er wellicht bekender dan in Vlaanderen. Vorig jaar organiseerde AAVR Berlijn in samenwerking met de Kunstsammlungen Chemnitz nog een symposium over van de Velde.

- 6-7. Zoals aangegeven in mijn antwoord op vraag nr 255 houdt mijn administratie niet actief een lijst van 'wie is wie in het buitenland' bij. Dat zou ook onbegonnen werk. Een heel aantal Vlamingen bekleden, artistiek en zakelijk, inderdaad topfuncties in het buitenland, ook in Duitsland. Zowel het Departement Cultuur, Jeugd en Media als het Departement Buitenlandse Zaken kunnen naast hun eigen kennis ook steeds rekenen op Kunstenpunt en de AAVR's die een uitstekend zicht hebben op wie actief is in het buitenland, en dit netwerk ook onderhouden. De wisselwerking komt van beide zijden, waar relevant en interessant wordt samengewerkt en contacten benut.
8. Zowel in Vlaanderen als Duitsland zijn er tal van evenementen naar aanleiding van het Beethovenjaar. Ik heb er geen zicht op in welke mate die evenementen resulteren uit Vlaams – Duitse samenwerkingen.

AAVR Berlijn heeft een aantal initiatieven genomen om in te spelen op het Beethovenjaar. Zo organiseerde AAVR Berlijn i.k.v. de Vlaamse Week een Beethovenconcert met Jan Caeyers in het Beethovenhuis in Bonn en ondersteunde AAVR Berlijn een bezoek van een grote delegatie van Van Beethovens uit de regio Mechelen aan Bonn op 25 mei 2019. Tijdens de 11 juli-vieringen dit jaar zou het Beethovenjaar waar mogelijk worden geïntegreerd (onder voorbehoud vanzelfsprekend, gezien nog niet duidelijk is of/wanneer deze vieringen zullen plaatsvinden). Kleinere initiatieven als de screening van de Beethovenfilm van Ana Torfs in het kader van een filmretrospectief "Genie, Wahnsinn, Revolutionär. Ludwig van Beethoven und der Film" in december in het Zeughauskino Berlin worden ondersteund en gecommuniceerd door de AAVR.

BIJLAGE

[Kunstenpunt: samenwerking en uitwisseling Vlaanderen - Duitsland](#)